

ผลของการใช้ชุดภาพพร้อมกับการแสดงบทบาทสมมติเพื่อเพิ่มทักษะทางสังคม
ของนักเรียนออทิสติก*

The Effects Of Employment Of Photo Booklet
With Role Playing To Increase Social Skills Of Autistic Children.

วัชรระ หนุมงกุฎ (Watchara Numonggud)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกก่อนและหลังการฝึกโดยใช้ชุดภาพพร้อมกับการแสดงบทบาทสมมติ ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนออทิสติก อายุ 8 และ 9 ปี กำลังศึกษาอยู่ในห้องเรียนคู่ขนานสำหรับบุคคลออทิสติก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ของโรงเรียนอนุบาลวัดไชยชุมพลชนะสงคราม จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 2 คน กำหนดการทดลองตามแบบแผนการวิจัยกลุ่มตัวอย่างเดี่ยว (Single Subject Design) รูปแบบ A-B-A ดำเนินการทดลองเป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที รวม 36 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยชุดภาพพร้อมกับการแสดงบทบาทสมมติ แผนการจัดกิจกรรม และแบบประเมินทักษะทางสังคม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean)

ผลการวิจัยพบว่า

หลังการทดลองนักเรียนออทิสติกมีทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนการใช้ชุดภาพพร้อมกับการแสดงบทบาทสมมติ

คำสำคัญ : ทักษะทางสังคม / นักเรียนออทิสติก / ชุดภาพ / การแสดงบทบาทสมมติ

Abstract

The purpose of this research was to compare social skills of autistic student before and after using photo booklet with role play. The participants of the study were 2 autistic students. The students aged eight and nine years old were studying in semester 2 of the academic year 2014 in the parallel classroom of Anubanwatchaichoompolchanasongkhram School Kanjanaburi Province. The research method was Single Subject Design (A-B-A). The experiment lasted for 6 weeks (36 sessions, 2 sessions a day, 3 days a week). Instruments

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** นักศึกษาระดับปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศิลปากร E-mail: narissaro-pikku@hotmail.com โทรศัพท์ 083-0613432 อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.กมล โพธิเย็น (Kamol Phoyen Ed.D.)

used in the research were photo booklet with role play, activity plans and social skills evaluation forms. The data were analyzed using mean (\bar{X}).

Results of the research indicated that :

After the experiment, social skills of autistic students were higher than those before the experiment.

Key word : SOCIAL SKILLS/ AUTISTIC STUDENT/ PHOTO BOOKLET/ ROLE PLAY

บทนำ

ทักษะทางสังคมเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นและมีความสำคัญต่อมนุษย์ที่จะทำให้การดำรงชีวิตและการทำงานร่วมกันอยู่ได้อย่างมีความสุขโดยความสำคัญส่วนบุคคลนั้นช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ยิ่งสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปมากขึ้นเท่าใด ทักษะทางสังคมก็ยิ่งมีความจำเป็นมากขึ้นเท่านั้น เพราะบุคคลต้องสามารถปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สื่อความหมายทำงานร่วมกัน แก้ปัญหาของตนเองและสังคมได้ สามารถปรับตัวได้ทุกสภาพแวดล้อม สิ่งเหล่านี้เป็นลักษณะที่ช่วยให้มนุษย์ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและความสำคัญทางด้านสังคม ซึ่งสังคมใดมีสมาชิกที่เป็นผู้มีทักษะทางสังคมดี รู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสังคมที่ตนอยู่ สังคมนั้นย่อมเป็นที่สงบสุข มีความเจริญมั่นคง แต่ถ้าสังคมใดมีลักษณะตรงกันข้าม สมาชิกขาดทักษะทางสังคมสังคมนั้นย่อมมีปัญหาไม่สงบสุขและมีความเสื่อม (เทียมใจ พิมพ์วงศ์, 2541: 21 – 22) โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่เข้าเรียนร่วมกับนักเรียนปกติในโรงเรียนทั่วไปมักมีปัญหาในการเข้าสังคมนักเรียนจะไม่สามารถแสดงพฤติกรรมอารมณ์ และความรู้สึกได้เหมาะสมกับสถานการณ์ อันจะส่งผลสำคัญต่อการดำรงชีวิตในสังคม และก่อให้เกิดปัญหาในด้านต่างๆ ตามมาได้แก่ เด็กเหล่านี้มักเกิดความรู้สึกอึดอัดต่ำต่อยุทธการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมหรือแสดงออกในการต่อต้านสังคม เช่น แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ทำร้ายตัวเอง ทำลายสิ่งของรอบข้าง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทักษะการเรียนรู้ อันทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (สมพร หวานเสร็จ, 2552 : 23)

ดังนั้นหลักสูตรการศึกษาพิเศษจึงได้มีการกำหนดทักษะทางสังคมเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยกำหนดเนื้อหาสาระให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีความสามารถในการรับรู้ แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่นให้เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้แก่ การทักทายกับผู้อื่น การรู้จักขอโทษ ขอบคุณ การปฏิบัติตนในสังคม ได้แก่ การบอกความต้องการ การปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ต้องการ การเล่นได้แก่ การเล่นเองแบบมีจินตนาการ การเล่นตามลำพังในกลุ่มเพื่อนการเล่นกับผู้อื่น การเล่นกับผู้อื่นได้ตามกติกาและการปฏิบัติตามกติกาของสังคม ได้แก่ การปฏิบัติตามกติกา ระเบียบในครอบครัว ห้องเรียน โรงเรียน ชุมชน และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2555 : 5)

การปฏิบัติตนในสังคม ได้แก่ การร้องขอในสิ่งที่ต้องการได้อย่างเหมาะสม และการปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ต้องการได้อย่างเหมาะสม ซึ่งถูกกำหนดให้อยู่ในทักษะทางสังคมด้านการปฏิบัติตนในสังคมมีความสำคัญสำหรับนักเรียนออทิสติกซึ่งมีพฤติกรรมที่ไม่สามารถบอกความต้องการ และการปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ต้องการซึ่งปัญหา

ดังกล่าวจะทำให้นักเรียนออทิสติกถูกสังคมมองว่าเป็นเด็กที่ไม่มีมารยาท และนักเรียนอาจถูกทำร้ายเนื่องจากนักเรียนไปแย่งเอาของของตนเองต้องการจากผู้อื่น หรือเมื่อผู้อื่นให้ของในสิ่งที่ตนเองไม่ต้องการแล้วนักเรียนทำไม่เหมาะสม เช่น ปัดมือผู้ให้ หรือโยนทิ้ง และทำให้นักเรียนไม่สามารถพัฒนาในด้านทักษะทางสังคมที่เป็นไปตามวัย

นักเรียนออทิสติกโรงเรียนอนุบาลวัดไชยชุมพลชนะสงครามอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรีที่เป็นกรณีตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เมื่อเข้าไปเรียนร่วมมักจะมีปัญหาในเรื่องการปฏิบัติตนในสังคม คือนักเรียนขาดความสามารถในการร้องขอในสิ่งที่ต้องการได้อย่างเหมาะสม และการปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ต้องการอย่างเหมาะสม จากปัญหาดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่ต้องสอนให้นักเรียนออทิสติกเกิดการเรียนรู้การปฏิบัติตนในสังคมมีทักษะทางสังคมที่ดี สามารถแก้ปัญหาและเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริงได้และวิธีการที่จะช่วยผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ และปฏิบัติตนเกี่ยวกับทักษะทางสังคมอย่างเหมาะสมจำเป็นจะต้องมีหลักการสำคัญเข้ามาเป็นเครื่องมือในการจัดการให้การสอนทักษะทางสังคมดังกล่าว บรรลุเป้าหมาย และเกิดประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การใช้ชุดภาพ ร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ น่าจะเป็นวิธีการหรือเครื่องมือสำคัญ ในการสอนทักษะสังคมดังกล่าวให้แก่เด็กนักเรียนออทิสติกได้ เนื่องจากชุดภาพเป็นเครื่องมือที่สามารถช่วยให้นักเรียนกลุ่มนี้สามารถดำเนินกิจกรรมหรือเหตุการณ์ระหว่างวันได้สำเร็จ สามารถเข้าใจกรอบของเวลาในแต่ละกิจกรรมอย่างเป็นรูปธรรมและประยุกต์ต่อความรู้ที่เรียนรู้มาแล้วจากสื่อสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านการมอง ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมปัจจุบันช่วยพัฒนาความสามารถของเด็กออทิสติกให้สามารถทำตามกฎระเบียบ มารยาททางสังคมได้อย่างเหมาะสมเข้าใจสถานการณ์ที่มีการนำรูปภาพหรือสื่อสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านการมองกำหนดให้ตามลำดับรับรู้ว่าจะมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นในระหว่างวันและสามารถบอกคนอื่นได้ว่าวันนี้ทำอะไรมาแล้วบ้างเข้าใจวิธีการทำงานที่สมบูรณ์ เช่น กิจกรรมการเล่น หรือ สื่อสารกับคนอื่นให้สำเร็จด้วยตนเอง สามารถถ่ายทอดการเรียนรู้จากสิ่งที่เคยมีประสบการณ์มาแล้ว ผ่านกิจกรรมการใช้รูปภาพสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านการมองไปสู่กิจกรรมอื่น ๆ ที่มีเป้าหมายคล้ายคลึงกันและสามารถสร้างทางเลือกที่หลากหลายเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการผ่านการสื่อสารโดยใช้รูปภาพสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านการมอง (สมพร หวานเสร็จ, 2551 : 1-2)

ที่การแสดงบทบาทสมมติ เป็นการจัดสถานการณ์เพื่อให้ผู้แสดงได้มีโอกาสแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพของเขาย่างอิสระในการรวมกลุ่ม สถานการณ์ที่จะใช้การฝึกแสดงบทบาทสมมตินั้น ครูจะเป็นผู้เตรียมเอาไว้ อาจเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ในการแสดงไม่จำเป็นต้องมีการซักซ้อมมาก่อนจะมีก็เพียงให้ผู้แสดงหรือสมาชิกในกลุ่มได้ทราบจุดมุ่งหมายที่จำเป็นบางประการของสถานการณ์ที่กำหนดไว้ั้น ระยะเวลาที่ใช้แสดงก็ใช้เวลาเพียงช่วงสั้นๆ (Davis Keith, 1962: 427) นอกจากนี้ วิธีสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ ยังเป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้ผู้เรียนสวมบทบาทในสถานการณ์ซึ่งมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริงและแสดงออกตามความรู้สึกนึกคิดของตน และนำเอาการแสดงออกของผู้แสดง ทั้งทางด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมที่สังเกตพบมาเป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ (ทศนา แคมมณี, 2551 : 358)

ด้วยเหตุผลต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการใช้ชุดภาพร่วมกับบทบาทสมมติ เพื่อฝึกทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกเพื่อให้นักเรียนออทิสติกได้รู้จักการปฏิบัติตนในสังคม ให้เป็นที่

ยอมรับและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการฝึกทักษะทางสังคมของครูผู้สอนนักเรียนออทิสติกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติก ก่อนและหลังการใช้ชุดภาพพร้อมกับการแสดงบทบาทสมมติ

การดำเนินการวิจัย

ผลของการใช้ชุดภาพพร้อมกับการแสดงบทบาทสมมติเพื่อเพิ่มทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกเป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา เลือกมาอย่างเจาะจง เป็นนักเรียนที่มีภาวะ ออทิสซึม หรือเป็นบุคคลออทิสติก ไม่มีปัญหาด้านสุขภาพ มีความสามารถในการเข้าใจภาษา และช่วยเหลือตนเองได้ กำลังศึกษาอยู่ในห้องเรียนคู่ขนานสำหรับบุคคลออทิสติก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนอนุบาลวัดไชยชุมพลชนะสงคราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 2 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การใช้ชุดภาพพร้อมกับการแสดงบทบาทสมมติ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะทางสังคม

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีภาวะ ออทิสซึม หรือเป็นบุคคลออทิสติก กำลังศึกษาอยู่ในห้องเรียนคู่ขนานสำหรับบุคคลออทิสติก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ของโรงเรียนอนุบาลวัดไชยชุมพลชนะสงคราม จำนวน 3 คน

3.2 กำหนดการทดลองตามแบบแผนการวิจัยกลุ่มตัวอย่างเดี่ยว (Single Subject Design) เป็นแบบ A-B-A Design

3.3 เลือกผู้สังเกต โดยผู้สอนและผู้สังเกตทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายของการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะและแบบสังเกตพฤติกรรมและแบบประเมินความสามารถทักษะทางสังคม เพื่อให้เข้าใจตรงกันและใช้ได้ถูกต้อง

3.4 ดำเนินการสอนตามที่กำหนดตามแบบแผนการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะเส้นฐาน (A1) สังเกตความสามารถทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึมเมื่อยังไม่มีการฝึกกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยบันทึกทุกวันเป็นเวลา 1 สัปดาห์ติดต่อกัน

ระยะที่ 2 ระยะทดลอง (B) การจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะทางสังคมโดย การใช้ชุดภาพพร้อมกับการแสดงบทบาทสมมติ กำหนดการฝึกทีละทักษะใช้เวลาในการฝึกทีละทักษะละ 1 สัปดาห์ๆ ละ 3 วัน ในวันจันทร์ พุธ ศุกร์ วันละ 2 ครั้ง เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ เป็นจำนวน 36 ครั้ง และบันทึกผลลงในแบบประเมินความสามารถทักษะทางสังคมในการปฏิบัติตนในสังคม ทุกครั้งที่ฝึก ระยะที่ 3 ระยะติดตามผล (A2) ผู้วิจัยติดตามโดยการสังเกต ใน 1 สัปดาห์ต่อมา พร้อมกับจดบันทึกผลลงในแบบประเมินความสามารถทักษะทางสังคม ในการปฏิบัติตนในสังคม เป็นระยะเวลา 5 วัน

3.5 นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความสามารถทักษะทางสังคม ในการปฏิบัติตนในสังคม ของนักเรียนที่มีภาวะออทิสซึมแต่ละคนมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ชุดภาพ หมายถึง รูปภาพที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อแสดงถึงขั้นตอนของพฤติกรรมที่ใช้ในการ ฝึกทักษะทางสังคมของนักเรียนเป็นรูปภาพที่ถ่ายขึ้นจริงแล้วทำให้เป็นภาพลายเส้นมีขนาด 5.5x7.5 นิ้ว ประกอบด้วย 2 ชุด จำนวน 6 เล่ม ดังนี้

4.1.1.ชุดภาพที่แสดงถึงการร้องขอสิ่งที่ต้องการ การขอของเล่น การขออุปกรณ์การเรียน และการขอของกิน (จำนวน 3 เล่ม)

4.2.2.ชุดภาพที่แสดงถึงการปฏิเสธสิ่งที่ไม่ต้องการ การปฏิเสธของเล่น การปฏิเสธอุปกรณ์ การเรียน และการปฏิเสธของกิน (จำนวน 3 เล่ม)

4.2 แผนการจัดกิจกรรม การฝึกทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติก โดยการใช้ชุดภาพ ร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ จำนวน 6 แผน ใช้เวลา ในการจัดกิจกรรมแผนละ 50 นาที

4.3 แบบประเมินความสามารถทักษะทางสังคม

ผลการวิจัย

หลังการสอนโดยการใช้ชุดภาพร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติพบว่า ทักษะทางสังคมของนักเรียน ออทิสติกสูงขึ้น

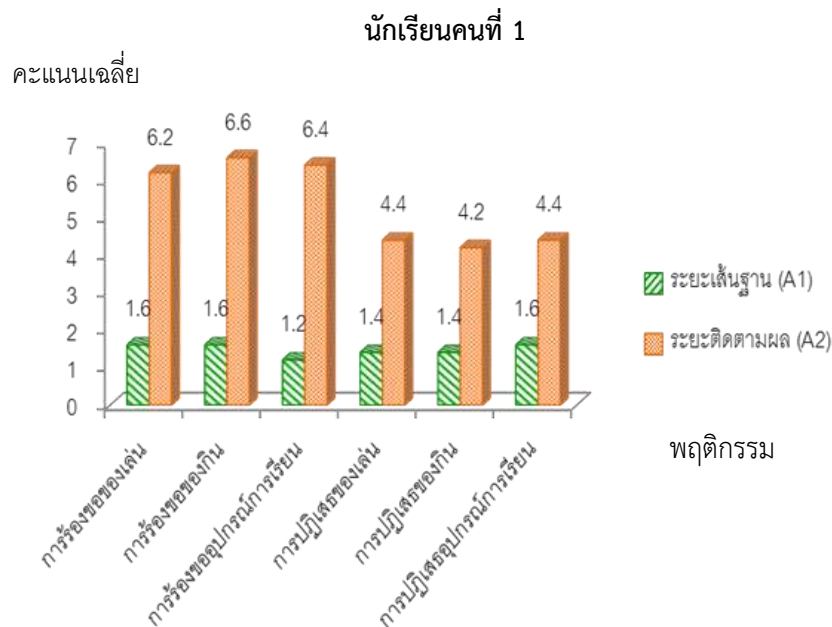
ตาราง 1 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยของการฝึกทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกก่อน และหลังการฝึกโดยการใช้ ชุดภาพร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ

ทักษะ คนที่	การร้องขอในสิ่งที่ต้องการได้อย่างเหมาะสม(การร้องขอของเล่น)			
	A ₁	การแปลผล	A ₂	การแปลผล
1	1.6	ปรับปรุง	6.2	ดี
2	1.6	ปรับปรุง	6.6	ดีมาก
ทักษะ คนที่	การร้องขอในสิ่งที่ต้องการได้อย่างเหมาะสม(การร้องขอของกิน)			
	A ₁	การแปลผล	A ₂	การแปลผล
1	1.6	ปรับปรุง	6.6	ดีมาก
2	1.4	ปรับปรุง	6.4	ดี
ทักษะ คนที่	การร้องขอในสิ่งที่ต้องการได้อย่างเหมาะสม(การร้องขออุปกรณ์การเรียน)			
	A ₁	การแปลผล	A ₂	การแปลผล
1	1.2	ปรับปรุง	6.4	ดี
2	1.4	ปรับปรุง	6.6	ดีมาก

ทักษะ คนที่	การปฏิเสธรในสิ่งที่ไม่ต้องการได้อย่างเหมาะสม(การปฏิเสธรของเล่น)			
	A ₁	การแปลผล	A ₂	การแปลผล
1	1.4	ปรับปรุง	4.4	ดี
2	1.8	ปรับปรุง	4.2	ดี
ทักษะ คนที่	การปฏิเสธรในสิ่งที่ไม่ต้องการได้อย่างเหมาะสม(การปฏิเสธรของกิน)			
	A ₁	การแปลผล	A ₂	การแปลผล
1	1.4	ปรับปรุง	4.2	ดี
2	1.2	ปรับปรุง	4.6	ดีมาก
ทักษะ คนที่	การปฏิเสธรในสิ่งที่ไม่ต้องการได้อย่างเหมาะสม(การปฏิเสธรอุปกรณ์การเรียน)			
	A ₁	การแปลผล	A ₂	การแปลผล
1	1.6	ปรับปรุง	4.4	ดี
2	1.6	ปรับปรุง	4.2	ดี

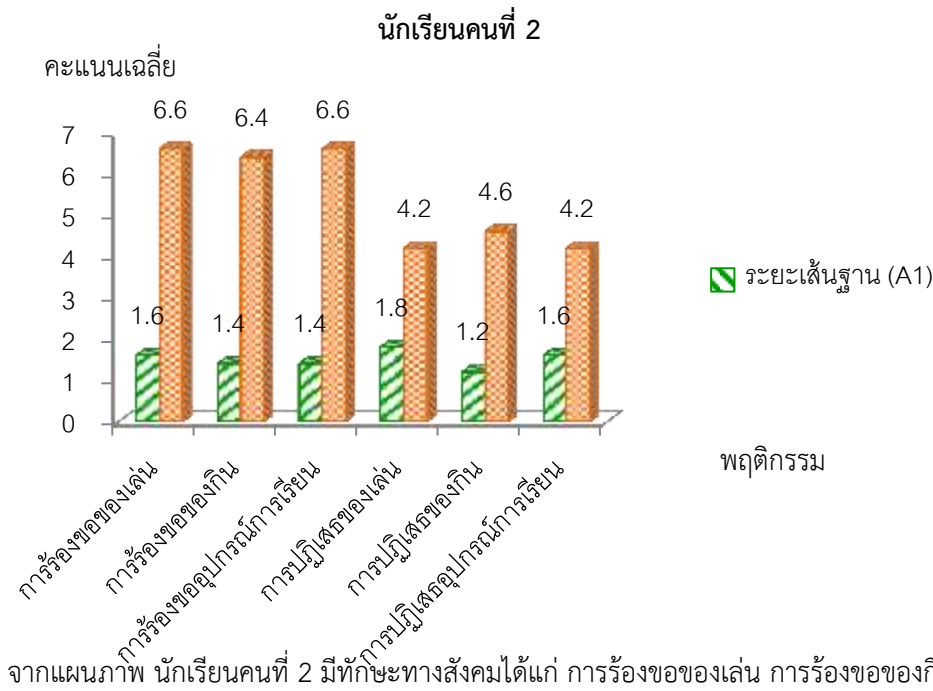
จากตาราง พบว่าคะแนนเฉลี่ยของผลการฝึกทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกระยะเส้นฐาน (A1) และระยะติดตามผล (A2) โดยการใช้ชุดภาพร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียนจำนวน 2 คน ในทักษะทั้ง 6 ด้าน เป็นดังนี้ ทักษะการร้องขอในสิ่งที่ไม่ต้องการได้อย่างเหมาะสม(การร้องขอของเล่น) ระยะติดตามผล (A2) มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.2 และ 6.6 ซึ่งอยู่ในระดับดี และดีมาก ตามลำดับ โดยสูงขึ้นจากระยะเส้นฐาน (A1) ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.6 และ 1.6 ซึ่งอยู่ในระดับปรับปรุง ส่วนทักษะการร้องขอในสิ่งที่ไม่ต้องการได้อย่างเหมาะสม(การร้องขอของกิน) ระยะติดตามผล (A2) มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.6 และ 6.4 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก และดี ตามลำดับ โดยสูงขึ้นกว่าระยะเส้นฐาน (A1) ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.6 และ 1.4 ซึ่งอยู่ในระดับปรับปรุง ในส่วนของทักษะการร้องขอในสิ่งที่ไม่ต้องการได้อย่างเหมาะสม(การร้องขออุปกรณ์การเรียน) ระยะติดตามผล (A2) มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.4 และ 6.6 ซึ่งอยู่ในระดับดี และดีมาก ตามลำดับ โดยสูงขึ้นกว่าระยะเส้นฐาน (A1) ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.2 และ 1.4 ซึ่งอยู่ในระดับปรับปรุง ในส่วนของทักษะการปฏิเสธรในสิ่งที่ไม่ต้องการได้อย่างเหมาะสม(การปฏิเสธรของเล่น) ระยะติดตามผล (A2) มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.4 และ 4.2 ซึ่งอยู่ในระดับดี โดยสูงขึ้นกว่าระยะเส้นฐาน (A1) ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.4 และ 1.8 ซึ่งอยู่ในระดับปรับปรุง ในส่วนของทักษะการปฏิเสธรในสิ่งที่ไม่ต้องการได้อย่างเหมาะสม(การปฏิเสธรของกิน) ระยะติดตามผล (A2) มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.2 และ 4.6 ซึ่งอยู่ในระดับดี และดีมาก ตามลำดับ โดยสูงขึ้นกว่าระยะเส้นฐาน (A1) ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.4 และ 1.2 ซึ่งอยู่ในระดับปรับปรุง และทักษะการปฏิเสธรในสิ่งที่ไม่ต้องการได้อย่างเหมาะสม(การปฏิเสธรอุปกรณ์การเรียน) ระยะติดตามผล (A2) มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.4 และ 4.2 ซึ่งอยู่ในระดับดี โดยสูงขึ้นกว่าระยะเส้นฐาน (A1) ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.6 และ 1.6 ซึ่งอยู่ในระดับปรับปรุง ปรากฏตามแผนภาพที่ 1 และแผนภาพที่ 2 ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กราฟแสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของผลการฝึกทักษะทางสังคมของนักเรียน ออทิสติกระยะเส้นฐาน (A₁) และระยะติดตามผล (A₂) โดยการใช้ชุดภาพร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ

จากแผนภาพพบว่า นักเรียนคนที่ 1 มีทักษะทางสังคมได้แก่ การร้องขอของเล่น การร้องขอของกิน การร้องขออุปกรณ์การเรียน การปฏิเสธของเล่น การปฏิเสธของกิน และการปฏิเสธอุปกรณ์การเรียน สูงขึ้นเป็นคะแนนเฉลี่ย 6.2 6.6 6.4 4.4 4.2 และ 4.4 คะแนน ตามลำดับ

แผนภาพที่ 2 กราฟแสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของผลการฝึกทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกระยะเส้นฐาน (A₁) และระยะติดตามผล (A₂) โดยการใช้ชุดภาพร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ

สรุปผลการวิจัย

หลังการทดลองนักเรียนออทิสติกมีทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนการใช้ชุดภาพพร้อมกับการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

คะแนนเฉลี่ยของผลการฝึกทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติก ระยะเส้นฐาน (A1) และระยะติดตามผล (A2) โดยการใช้ชุดภาพพร้อมกับการแสดงบทบาทสมมติ ของนักเรียนจำนวน 2 คน ในทักษะทั้ง 6 ด้านเป็นดังนี้

ทักษะการร้องขอในสิ่งที่ต้องการได้อย่างเหมาะสม(การร้องขอของเล่น) ระยะติดตามผล (A2) มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.2 และ 6.6 ซึ่งอยู่ในระดับดี และดีมาก ตามลำดับ โดยสูงขึ้นจากระยะเส้นฐาน (A1) ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.6 และ 1.6 ซึ่งอยู่ในระดับปรับปรุง

ทักษะการร้องขอในสิ่งที่ต้องการได้อย่างเหมาะสม(การร้องขอของกิน) ระยะติดตามผล (A2) มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.6 และ 6.4 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก และดี ตามลำดับ โดยสูงขึ้นกว่าระยะเส้นฐาน (A1) ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.6 และ 1.4 ซึ่งอยู่ในระดับปรับปรุง

ทักษะการร้องขอในสิ่งที่ต้องการได้อย่างเหมาะสม(การร้องขออุปกรณ์การเรียน) ระยะติดตามผล (A2) มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.4 และ 6.6 ซึ่งอยู่ในระดับดี และดีมาก ตามลำดับ โดยสูงขึ้นกว่าระยะเส้นฐาน (A1) ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.2 และ 1.4 ซึ่งอยู่ในระดับปรับปรุง

ทักษะการปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ต้องการได้อย่างเหมาะสม(การปฏิเสธของเล่น) ระยะติดตามผล (A2) มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.4 และ 4.2 ซึ่งอยู่ในระดับดี โดยสูงขึ้นกว่าระยะเส้นฐาน (A1) ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.4 และ 1.8 ซึ่งอยู่ในระดับปรับปรุง

ทักษะการปฏิเสธรในสิ่งที่ไม่ต้องการได้อย่างเหมาะสม(การปฏิเสธรของกิน) ระยะติดตามผล (A2) มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.2 และ 4.6 ซึ่งอยู่ในระดับดี และดีมาก ตามลำดับ โดยสูงขึ้นกว่าระยะเส้นฐาน (A1) ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.4 และ 1.2 ซึ่งอยู่ในระดับปรับปรุง

ทักษะการปฏิเสธรในสิ่งที่ไม่ต้องการได้อย่างเหมาะสม(การปฏิเสธรอุปกรณ์การเรียน) ระยะติดตามผล (A2) มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.4 และ 4.2 ซึ่งอยู่ในระดับดี โดยสูงขึ้นกว่าระยะเส้นฐาน (A1) ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.6 และ 1.6 ซึ่งอยู่ในระดับปรับปรุง

อภิปรายผล

จากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดภาพพร้อมกับการแสดงบทบาทสมมติเพื่อเพิ่มทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติก ผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางสังคม ของนักเรียนออทิสติก หลังการฝึกสูงขึ้นกว่าก่อนการฝึก โดยใช้ชุดภาพพร้อมกับการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าหลังการทดลองนักเรียนออทิสติกมีทักษะทางสังคมสูงก่อนการใช้ชุดภาพพร้อมกับการแสดงบทบาทสมมติ ทั้งนี้เนื่องจากการใช้ชุดภาพพร้อมกับการแสดงบทบาทสมมติ สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญต่อการกระตุ้นให้เกิดการแสดงพฤติกรรมตามที่ผู้วิจัยได้วางเป้าหมายไว้ในการฝึกทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกได้เป็นอย่างดี โดยที่ผู้วิจัยได้นำชุดภาพ มาเป็นตัวแบบเพื่อดำเนินการสอน และกระตุ้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติตาม พฤติกรรมการปฏิบัติตนในสังคมที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นด้วยการฝึกแบบซ้ำๆ และทบทวนอยู่ตลอด อีกทั้งยังมีการฝึกการแสดงพฤติกรรมอย่างเป็นลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจน และในการจัดทำชุดภาพ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์พฤติกรรมของแต่ละทักษะในการปฏิบัติตนในสังคม โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์งาน (Task Analysis) เพื่อนำมาสร้างเป็นรูปภาพตามขั้นตอนของแต่ละทักษะในรายละเอียดของพฤติกรรมที่ผู้วิจัยคาดหวังไว้อย่างชัดเจน และได้นำพฤติกรรมที่ได้จากการวิเคราะห์งานมาจัดทำเป็นชุดภาพตามเรื่องราวของแต่ละทักษะที่ต้องการฝึกและถ่ายภาพจริงเพื่อนำมาจัดทำเป็นภาพลายเส้นด้วยโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ที่ใช้สำหรับการแต่งภาพ ในขณะที่เดียวกันผู้วิจัยก็ได้สร้างสถานการณ์ฝึกทักษะทางสังคมที่ต้องการฝึกด้วยการแสดงบทบาทสมมติ โดยให้เพื่อนที่เป็นนักเรียนปกติมาฝึกซ้อมการแสดงบทบาทสมมติในแต่ละทักษะในการปฏิบัติตนในสังคมตามทักษะทางสังคมที่ได้กำหนดไว้ทั้งหมดใน 6 ทักษะมารวมเป็นเครื่องมืออีกขั้นตอนหนึ่งในการฝึกทักษะทางสังคมในครั้งนี้ด้วย ซึ่งบทบาทสมมตินั้นจะเป็นการจำลองบทบาทขั้นตอนของทักษะการปฏิบัติตนในสังคมที่นักเรียนจะต้องเผชิญอยู่ในชีวิตประจำวันดังจะเห็นได้จากในขณะที่ต้องดำเนินชีวิตอยู่ในโรงเรียนทุกวัน อันได้แก่ การร้องขอในสิ่งที่ต้องการอย่างเหมาะสม ได้แก่การร้องขอของเล่น ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการประเมินสิ่งที่นักเรียนชอบคือ ตัวต่อแบบเลโก้ การร้องขอของกิน ผู้วิจัยได้ทำการประเมินสิ่งที่นักเรียนชอบคือ ขนมมันฝรั่งทอด การร้องขออุปกรณ์การเรียน ผู้วิจัยได้ทำการประเมินสิ่งที่นักเรียนชอบคือ ดินสอสี และการปฏิเสธรสิ่งที่ไม่ต้องการอย่างเหมาะสม ได้แก่การปฏิเสธรของเล่น ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการประเมินสิ่งที่นักเรียนไม่ชอบคือ ตุ๊กตา การปฏิเสธรของกิน ผู้วิจัยได้ทำการประเมินสิ่งที่นักเรียนไม่ชอบคือขนมไทย การปฏิเสธรอุปกรณ์การเรียน ผู้วิจัยได้ทำการประเมินสิ่งที่นักเรียนไม่ชอบคือ สมุดวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ โดยผู้วิจัยคาดว่า การแสดงบทบาทสมมติดังกล่าว จะเป็นการช่วยส่งเสริมการรับรู้ให้แก่นักเรียน และยังเป็นการเอื้อและสอดคล้องกับการแสดงพฤติกรรมตามขั้นตอนที่อยู่ในชุดภาพของการฝึกพฤติกรรมในแต่ละทักษะที่ผู้วิจัย

ได้นำเสนอให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมและเกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นเมื่อนักเรียนได้เรียนรู้ขั้นตอนของแต่ละทักษะตามชุดภาพ และได้มีการฝึกการแสดงพฤติกรรมตามขั้นตอนของแต่ละทักษะจากการแสดงบทบาทสมมติ ที่ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นควบคู่กันไป จึงทำให้นักเรียนทั้งสองคนมีทักษะทางสังคมสูงขึ้นกว่าก่อนการฝึก ในขณะเดียวกันการที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการฝึกทักษะทางสังคม ในลักษณะของการฝึกซ้ำย้ำทวนโดยทำซ้ำ ๆ หลาย ๆ ครั้ง ซึ่งจะเห็นได้จาก แผนการจัดกิจกรรมในแต่ละทักษะ แผนละ 1 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ซึ่งช่วงระยะเวลาดังกล่าวจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทักษะทางสังคมแต่ละด้านได้เป็นอย่างดี โดยผลของการดำเนินการทดลองในระยะการทดลอง (B) จะเห็นได้ว่านักเรียนออทิสติกสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนของการร้องขอในสิ่งที่ต้องการได้อย่างเหมาะสม และการปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ต้องการได้อย่างเหมาะสม ได้อย่างถูกต้องและครบถ้วนตามขั้นตอน เมื่อสังเกตในระยะติดตามผล (A₂) จะเห็นได้ว่าคะแนนลดต่ำลง 1-2 คะแนน นั้น เนื่องจากนักเรียนออทิสติกเมื่อไม่ได้รับการฝึกเหมือนระยะการทดลอง(B) จึงทำให้นักเรียนออทิสติกสืบบางขั้นตอน แต่ถึงอย่างไรพฤติกรรมการร้องขอในสิ่งที่ต้องการได้อย่างเหมาะสม และการปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ต้องการได้อย่างเหมาะสมก็ยังคงเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่ผู้วิจัยได้กระทำการฝึก จึงส่งผลให้ทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกหลังฝึกสูงขึ้นกว่าก่อนการฝึกทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนทรี กระจ่างแก้ว (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องการลดพฤติกรรมที่ไม่มีวินัยในโรงเรียนของเด็กออทิสติก โดยการใช้ชุดภาพการสอนในการสอนพฤติกรรมที่ไม่มีวินัยในห้องเรียน 4 พฤติกรรม คือ หยิบหรือรื้อของบนโต๊ะครู เล่นของเล่นแล้วไม่เก็บเข้าที่ เดินไปมาขณะครูสอน แซงเพื่อนขณะเข้าแถวส่งงาน และพฤติกรรมที่ไม่มีวินัยในบริเวณโรงเรียน 4 พฤติกรรม คือ เดินกินขนม ลงไปเล่นในสนามหญ้า ทิ้งขยะลงบนพื้น เข้าห้องน้ำผู้หญิง เพื่อให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์และปฏิบัติตนอย่างมีวินัยในโรงเรียนได้ใกล้เคียงกับเด็กปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาคือนักเรียนออทิสติกที่กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเสียบราษฎร์บำรุง ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมที่ไม่มีวินัยในโรงเรียนของเด็กออทิสติกหลังจากใช้ชุดภาพการสอนลดลง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลวิจัยของ ฮ็อก (Hoke.2004: 1234-A) ได้ศึกษาการแสดงบทบาทสมมติของเด็กที่ถูกจำกัดการเลี้ยงดูอยู่แต่ในห้องเรียน : กรณีศึกษาการแสดงของเด็กที่อยู่ในการดูแลช่วงวัยก่อนเรียน มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาท่าทางการแสดงออกของเด็กที่อยู่ในช่วงวัยก่อนเรียนที่มีการแสดงออกที่รุนแรง ก้าวร้าว ขอบความรุนแรง กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กที่อยู่ในช่วงวัยก่อนเรียน จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าคือ แบบบันทึกพฤติกรรม วีดีโอ เทปบันทึกเสียง โดยในการทดลองครูผู้สอนจะเห็นเด็กแสดงบทบาทสมมติร่วมกับเพื่อน โดยครูเลือกสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับชีวิตประจำวันของเด็ก คือ เรื่องการอยู่ในครอบครัวกับเพื่อน ในการแสดงนั้น ครูให้ความเชื่อมั่นกับเด็ก ให้อิสระในการแสดงออก ผลการวิจัยพบว่า การแสดงบทบาทสมมติช่วยลดพฤติกรรมรุนแรง และความก้าวร้าวของนักเรียนได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ระยะเวลาในการฝึกควรมีการยืดหยุ่นตามความเหมาะสมของการสอนในแต่ละครั้งโดยในการฝึกครั้งแรกๆ อาจกำหนดระยะเวลาให้มากกว่าก่อน แต่พอนักเรียนคุ้นเคยแล้วในการฝึกทักษะ ต่อไปครูอาจจะใช้เวลาลดลงได้

2. การสื่อความหมายของภาพบางภาพไม่ชัดเจนเนื่องจากเป็นภาพที่ถ่ายขึ้นจริงแล้วนำมาตกแต่งด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ดังนั้นจึงมีบางภาพที่เด็กเกิดความสับสน ครูจึงควรอธิบายเพิ่มเติมให้นักเรียนเข้าใจไปในทิศทางที่ถูกต้อง หรืออาจต้องใช้ลูกศรชี้ภาพการถ่ายหน้าปฏิกิริยา และใช้เส้นจุดประทำเป็นเส้นสายตาตรงไปยังวัตถุ เพื่อให้เกิดความชัดเจนขึ้น

3. นักเรียนมีพฤติกรรมที่อยู่ไม่นิ่งในบางครั้งขณะที่ดำเนินการสอน ครูควรกระตุ้นเตือนให้นักเรียนมีความสนใจ หรืออาจจะมีการจูงใจ หรือการเสริมแรงให้เด็กในกรณีที่นักเรียนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

4. ครูควรกำหนดคำสั่งที่ชัดเจนและกระชับเพื่อให้นักเรียนเข้าใจและปฏิบัติตามในขณะที่ดำเนินการใช้การแสดงบทบาทสมมติโดยจะต้องเขียนหรือกำหนดไว้เป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมการฝึก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำชุดภาพร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ ไปประยุกต์ใช้ในทักษะด้านสังคมเรื่องอื่นๆ เช่น การรับรู้และการแสดงออกทางอารมณ์ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การเล่น และการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม กับนักเรียนกลุ่มออทิสติก

2. ควรนำชุดภาพร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ ไปทดลองใช้กับนักเรียนออทิสติกในระดับอื่นๆ

3. ควรนำชุดภาพร่วมกับการแสดงบทบาทสมมติ ไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในกลุ่มอื่น ๆ เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

ทิตินา แชมมณี (2551). ศาสตร์การสอน:องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .

เทียมใจ พิมพ์วงศ์. (2541). “การศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมเรียนร่วมกับ เด็กปกติระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีการเรียน แบบสหรั่วมใจ”

ปริญญาานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

สุนทรี กระต่ายแก้ว. (2548). การศึกษาการลดพฤติกรรมที่ไม่มีวินัยของเด็กออทิสติกโดยใช้ชุดภาพการสอน.

สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมพร หวานเสร็จ. (2551). การผลิตสื่อสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านการมองสำหรับบุคคลออทิสติกในบ้านและชุมชน. ขอนแก่น : คลังน่านาวิทยา.

สมพร หวานเสร็จ. (2552). การพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติกโดยใช้สื่อสนับสนุนผ่านการมอง. ขอนแก่น :
หจก. คลังนานาวิทยา.

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2555). แนวทางการจัดหลักสูตรสำหรับบุคคลออทิสติกพุทธศักราช 2555
(ฉบับทดลองใช้). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

ภาษาต่างประเทศ

Hoke, Priscilla Ann. (2004). *Tapestries of Nurturance in Children's role Play: A Case Study of Children's Expression of Nurturing in a Presschool Classroom*, Dissertation Abstracts International, 1234-A.

Keith, Davis (1962). *Human Relation at WOrk*. 2 ed. New York: McGraw-Hill.